

บทที่ 7

การเป็นแบบอย่างทางค่านิยมและจริยธรรม

ในครอบครัว พ่อ แม่ จะเป็นแม่แบบที่ที่แกลูก ๆ ฉันทิ ที่โรงเรียนครูก็จะเป็นแบบอย่างให้นักเรียนยึดถือ และนิยมลอกเลียนแบบฉันนั้น จากประสบการณ์ผู้เขียนพบว่า นอกจากครูจะเป็นแม่แบบแก่นักเรียนแล้ว ยังมีอิทธิพลด้านความรู้สึกรักใคร่ หักเหน็ด อารมณ์ และการตัดสินใจด้วย โดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษา - ชั้นมัธยมศึกษา หลายคนพบว่าตนเองชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษมาก เพราะชื่นชมผู้สอนและเกลียดวิชาภาษาไทย ด้วยความไม่ถูกใจครูเช่นกัน บางคนเขียนหนังสือสวยงามเป็นระเบียบ ด้วยความเอาใจใส่ของครูซึ่งเขียนให้ดูทุกวันบนกระดาน ขณะที่นักเรียนอีกกลุ่มเขียนหนังสือไม่อ่าน เนื่องมาจากอิทธิพลของครูเป็นสำคัญ จากสรุปรายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษารั้งที่ 4 เรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของเยาวชน พบว่าองค์ประกอบที่เสริมต่อการพัฒนาคุณลักษณะของเยาวชนประการหนึ่ง คือพ่อแม่และครูอาจารย์จะต้องเป็นต้นแบบที่ดีแก่เด็กและเยาวชนในอันที่จะเป็นแบบอย่างที่ดี (กรมวิชาการ 2527, 77) ครูจึงสมควรนำแนวคิดเหล่านี้มาใช้

ในการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรมได้ด้วยวิธีต่าง ๆ คือ

- การปฏิบัติเพื่อเอาใจ เด็กเล็ก ๆ ต้องการให้เป็นที่ยรักของครูโดยพยายามลอกเลียนแบบสิ่งที่ครูปฏิบัติ นักเรียนวัยรุ่นที่ต้องการการยอมรับของครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตามที่ครูเสนอแนะ ประเด็นสำคัญที่สุดครูจะต้องปฏิบัติตนให้นักเรียนเกิดความรักและศรัทธาในตัวครูเสียก่อน

ตัวอย่างกิจกรรมที่สนับสนุนการ เป็นแบบอย่างทางค่านิยมและจริยธรรม

ครูควรหากิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับส่งเสริมให้นักเรียนเห็นแบบอย่างทางจริยธรรมให้ชัดเจนขึ้น

1. ทำให้นักเรียนเห็นความสามารถของครู

ในความคิดของนักเรียนอาจมองเห็นว่า ครูมีความสามารถในการสอนแต่เพียงอย่างเดียว นักเรียนจะรู้สึกชื่นชมและแปลกใจหากพบว่าครูสามารถทำอะไรได้หลายอย่าง เช่น เล่นดนตรี ร้องเพลง ขอบ้าน ขอมเครื่องดนตรี เป็นนักแสดง เขียนแบบ เล่นกีฬา ฯลฯ ใคควย

เมื่อมีความสนใจในตัวครูนอกเหนือจากงานสอนแล้ว นักเรียนก็จะเพิ่มความนิยมศรัทธาและคล้อยตามในความเชื่อ หักศนคติ และค่านิยมของครูไปด้วย ดังนั้นการเป็นแม่แบบทางด้านนิยมนและจริยธรรมของครูจะเกิดขึ้นได้ จากการแสดงความคิดความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์แก่ักเรียน ไม่ว่าจะอยู่ในสาขาวิชาใด เช่น การสอนภาษาไทย ครูสามารถยกตัวอย่าง บทประพันธ์ หรือผลงานของครูในวารสาร หนังสือพิมพ์ หรือจากการเขียนในโอกาสต่าง ๆ มาอ่านให้นักเรียนฟัง การสอนภาษาต่างประเทศก็เช่นกัน ครูสามารถสนทนากับชาวต่างประเทศได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2. แสดงความเป็นกันเองกับนักเรียน

นักเรียนอาจพบครูนอกโรงเรียน เช่น ที่ร้านค้า ตลาด โรงภาพยนตร์ หากครูแสดงท่าทีเป็นมิตรด้วยการทักทาย เขาก็จะเข้ามาคารวะและกล่าวที่จะสนทนาด้วย ครูจึงควรรหาโอกาสที่จะเป็นกันเองกับนักเรียนนอกเหนือจากในชั้นเรียน

อีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยได้คือ คือการพูดคุยและเล่าประสบการณ์ส่วนตัว (ที่พอเล่าได้) บางกรณีที่จะเป็นประโยชน์กับนักเรียน

- เรื่องครอบครัว การศึกษา
- ใ้ภาพของครอบครัว หรือภาพที่ไปทัศนศึกษา
- เล่าถึงงานอดิเรกที่ครูชอบ
- เมื่อพบกับตามสถานที่ต่าง ๆ แนะนำสมาชิกในครอบครัวให้ศิษย์รู้จัก
- ยกตัวอย่างชีวิตจริงของครูสนับสนุนบางเครื่องที่สอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหา

และภาวะเทศะที่ครูจะประยุกต์ใช้

การแสดงความเป็นกันเองจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งมีประโยชน์ต่อการเป็นแบบอย่าง
ทางค่านิยมและจริยธรรม

3. ทำป้ายนิเทศเล่าเรื่องจริงของบุคคลที่นักเรียนสนใจ
หรือบุคคลจากประวัติศาสตร์

ครูอาจทำป้ายนิเทศเล่าเรื่องบุคคลที่นักเรียนสนใจ เช่น ศิลปิน บุคคลที่
กำลังเป็นที่ชื่นชมของสังคม หรือตัวครูเอง โดยเลือกป้ายที่มีขนาดพอเหมาะ เขียนชื่อ
บุคคลผู้นั้นบนหรือใต้กรอบป้าย ตีรูปภาพตรงกลางป้าย แล้วหาข้อมูลข่าวสาร คำพูด
จดหมาย ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร รางวัลที่ได้รับ และอื่น ๆ ฯลฯ แล้วติดป้าย
นิเทศนี้ไว้ในห้องเรียน หรือห้องประชุม หรือห้องทำงานของครู

ครูควรระลึกว่าการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมและจริยธรรมในเรื่องใด
จะต้องการบุคคลที่มีคุณลักษณะตรงและสอดคล้องมาแสดงเป็นแบบอย่าง เช่น บุคคลผู้ทำประโยชน์
เพื่อบุคคลอื่น เพื่อนเพื่อนร่วมชาติ อาสาสมัครของมูลนิธิต่าง ๆ เช่น อาจไอศคารา เช่น
คุณปิ่นท และคุณเอกพันธ์ บรรลือฤทธิ์ บุคคลที่มีอุดมการณ์แน่วแน่ในการรักษาป่า อย่าง
คุณสืบ นาคะเสถียร บุคคลที่ช่วยเหลืองานสังคม เช่น คุณหญิง ดร.อัมพร มีสุข เป็นต้น

นอกจากวิธีข้างกล่าวแล้วข้างต้น ยังมีวิธีอื่น ๆ อีกหลายวิธีที่ครูสามารถนำมาเป็น
ตัวอย่างที่แก่นักเรียนได้โดยให้ประสบการณ์ตรงแก่นักเรียน เช่น

- ใ้ให้นักเรียนมาร่วมกิจกรรมในครอบครัวของครูในโอกาสงานทำบุญ พิธีกรรม
ทางศาสนา งานเลี้ยงวันเกิด งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ
- จัดทัศนศึกษาต่างจังหวัด
- จัดกีฬา กีฬาคุณโรงเรียน
- ทำบุญ ตักบาตร เวียนเทียน ในวันสำคัญทางศาสนา

ฯลฯ

4. ให้นักเรียนทำรายงานเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่างในแนวคิดของนักเรียน

ก่อนเริ่มครูของสำรวจรายชื่อหนังสือและเอกสารที่มีในห้องสมุดให้พร้อมว่ามีเรื่องที่ต้องการให้นักเรียนคนควาหรือไม่ ครูควรกำหนดหัวข้อเรื่องกว้าง ๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถเลือกทำหัวข้อที่ตนชอบ ไม่ควรจำกัดเวลา อดีต หรือปัจจุบัน ไม่ควรกำหนดแหล่งข้อมูล หนังสือ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ชาววิทยุ โทรทัศน์หรือรายการต่าง ๆ ไม่ควรกำหนดบุคคลว่าเป็นใคร

เมื่อนักเรียนทำรายงานเสร็จแล้ว ครูก็นำรายงานเหล่านั้นมาเสนอในห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนได้รวมอภิปรายหัวข้อค่านิยมและจริยธรรมของบุคคลที่ตนเลือกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อสรุปค่านิยมและจริยธรรมที่นักเรียนอาจเลือกมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป

5. ให้นักเรียนหาบุคคลที่่าบสมควรถือเป็นแบบอย่าง

วิธีการทำให้เข้าใจถึงค่านิยมและจริยธรรมของบุคคลให้ดีขึ้น บางครั้งต้องเลือกตัวอย่างที่ตรงกันข้ามบ้าง เพื่อเป็นการเปรียบเทียบที่ชัดเจน การเลือกบุคคลที่มีความประพฤติปฏิบัติไม่ดีทำให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของความคิดที่เพิ่มขึ้น ถือว่าเป็นวิธีส่งเสริมค่านิยมและจริยธรรมอีกวิธีหนึ่ง

นิทานอีสปหลายเรื่องมีตัวละครเป็นสัตว์ที่มีนิสัยไม่ดี ครูอาจนำมาเล่าหรือให้นักเรียนไปอ่านเป็นการบ้านและมาเล่าให้เพื่อนฟัง เช่น เรื่องเด็กเลี้ยงแกะ เรื่องสุนัขจิ้งจอก ฯลฯ หรือให้หาบุคคลในสังคมที่ทำความชั่วและถูกลงโทษมาเป็นตัวอย่างคนร้ายที่กลับใจ หรือสำนักคิดที่มาบอกสังคมว่า อย่าทำตามอย่างฉันทันใดที่ได้รับโทษร้าย เช่นนี้... ดังในรายการโทรทัศน์ ผู้เคยสูบบุหรี่อย่างหนัก เช่น คุณประสิทธิ์ กัลยจาริก และคุณ ส. อาสนจินดา หรือผู้ติดเชื้อโรคเอดส์มาบอกมวลชนว่า อย่าเที่ยวสำส่อนทางเพศ จะติดเชื้อโรคเอดส์ (AIDS) อย่างพวกเขา เป็นต้น

6. หลีกเลี่ยงการพูดอย่างหนึ่งแล้วทำอีกอย่างหนึ่ง (Avoid Hypocrisy)

ในสังคมปัจจุบันมีครูจำนวนไม่น้อยที่สอนให้นักเรียนปฏิบัติอย่างหนึ่ง แล้วตนเองปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง เช่น ครูพลานามัยสอนนักเรียนว่า สุขุมหรือไมตรี ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง ในหลอกล่อม แต่ตัวครูเองสุขุมหรือให้นักเรียนเห็น ครูภาษาไทยให้นักเรียนออกเสียงคำควบกล้ำ ร, ล ให้ชัดเจน แต่ครูพูดโดยไม่มีอักษรควบกล้ำเสมอ ๆ ครูบางคนประพฤติไม่เหมาะสม เล่นการพนันให้นักเรียนเห็น เหล่านี้เป็นต้น การอบรมสั่งสอนของครูจะไม่มีผลด้านค่านิยมและจริยธรรมเลย หากครูไม่ปฏิบัติตามที่ครูสอนนักเรียน

Williams (1993, 22-23) เสนอว่า ตามความคิดของนักเรียนครูที่เป็นแม่แบบหรือแบบอย่างคือนักเรียนควรมีลักษณะ ดังนี้คือ

1. สอนเข้าใจชัดเจน
2. ไม่ใช่อำนาจ
3. รับฟังนักเรียน
4. ปฏิบัติตามสิ่งที่สั่งสอนนักเรียน
5. นำเคารพนับถือ

อย่างไรก็ตาม ครูก็อาจจะมีข้อบกพร่อง ฉีกพลาดบ้างไม่มากก็น้อยเพื่อป้องกันไม่ให้การพูดขัดแย้งกับการปฏิบัติ ครูจึงมีข้อพึงปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ซื่อสัตย์ต่อตนเอง

คำสั่งสอนอบรมของครูต่อนักเรียนให้ถือเป็นเรื่องสำคัญ ครูจะปฏิบัติอย่างใดที่สอนนักเรียนได้หรือไม่

2. ไม่ละเลยข้อบกพร่องของนักเรียน

นักเรียนอาจวิจารณ์ครูด้วยการเข้าหาหรือเป็นกันเอง แม้ว่าความจริงครูไม่ได้เป็นเช่นนักเรียนกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม ครูก็น่าหุคคิก เพราะนักเรียนอาจพูดถูกก็ได้ หรือพูดผิดก็ได้

ตัวอย่าง ข้อวิจารณ์ของนักเรียน

- อาจารย์อย่าใจร้อนสิคะ ฟังพวกเราให้จบก่อน
- อาจารย์ที่ใจน้อยจัง พวกเราหวังนิศหน่อยก็โกรธแล้ว
- อาจารย์สำรวจข้อมูลถูกต้องแล้วหรือครับ

๗๑

3. ยอมรับผิด

หากพบว่าข้อมูลที่ครูสอนผิดพลาด เพราะไม่ทันยุคทันสมัยพอ ครูก็ควรยอมรับผิดในคราวทันที่จริงว่าตนถูกเสมอไป นักเรียนในยุคข้อมูลข่าวสารอันไร้พรมแดนสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็ว ยิ่งบางครั้งยังมีเครื่องมือช่วยการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น นักเรียนยังมีทัศนคติความสามัคคีในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น การที่ครูยอมรับผิดจะเป็นตัวอย่างให้นักเรียนเข้าใจว่า ผิดแล้วควรยอมรับผิด ไม่ใช่เป็นเรื่องเสียศักดิ์ศรี หรือเกียรติอย่างใด แม้ครูยังผิดและยอมรับผิดได้

4. สสำรวจตนเองของครู

ครูควรได้สำรวจตนเอง โดยให้นักเรียนเป็นคนตรวจสอบและวิจารณ์ คำพูดหรือการปฏิบัติของครูว่ามีอะไรที่ขัดแย้งกันบ้าง ครูอาจปฏิบัติมีอะไร หรือภาคเรียนละครั้งก็ได้ การสำรวจความคิดเห็นควรมีนักเรียนเป็นการส่วนตัว เพื่อไม่ให้ครูเกิดความรู้สึกขวยเขิน

7. ำให้นักเรียนวิเคราะห์แม่แบบ (Role Model Analysis)

กิจกรรมนี้จะกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจและเห็นคุณค่าของค่านิยม จริยธรรมที่ดี และปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกอยากจะทำอย่างนั้นบ้าง

ครูควรแจ้งด้วยการอธิบายคำว่า แม่แบบ (Role Model) ให้นักเรียนเข้าใจว่า แม่แบบหมายถึงบุคคลที่นักเรียนศรัทธา ประทับใจ เสาะแสวงหา อยากเลียนแบบให้เป็นอย่างนั้นบ้าง แม่แบบจึงเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน บุคคลที่จะเป็น

แม่แบบนั้น ส่วนมากเป็นแบบอย่างที่ดี ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ปฏิบัติกัน ไม่เหมาะสม จึงไม่ดีว่าเป็นแม่แบบ

เมื่อนักเรียนเข้าใจความหมายคำว่า แม่แบบ แล้ว ครูก็ควรให้นักเรียน ส่องหาบุคคลประเภทต่าง ๆ ที่จะมาเป็นแม่แบบ โดยให้เขียนลงในสมุด หรือเขียนบน กระดาน ครูช่วยใ้ให้การเสนอแนะควยเช่น

- ผู้ปกครอง บิดามารดา
- ญาติพี่น้อง
- ครู
- โคชนักกีฬา
- หัวหน้างาน
- พระภิกษุ
- นายจาง
- เพื่อน
- นักประพันธ์
- นักการเมือง
- ศิลปิน

หลังจากนั้นให้นักเรียนแบ่งกระดาษเป็น 3 ส่วน แล้วให้นักเรียนเขียนเติม ข้อความ ดังต่อไปนี้

ตารางวิเคราะห์แม่แบบ

แม่แบบหรือต้นแบบ	คุณลักษณะที่ประทับใจ	แนวคิดหรือพฤติกรรมที่มีอิทธิพล
คุณพ่อ	มีระเบียบ ไว้ใจได้ มีความรับผิดชอบ เป็นที่พึ่งของทุกคน ในบ้าน	เป็นที่พึ่งของคนในครอบครัว สำคัญมากสำหรับฉัน
คุณแม่	มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชื่นชม ชยันทำงาน	ชอบสอนให้ฉันรู้จักการให้

แม่แบบหรือคนแบบ	คุณลักษณะที่ประทับใจ	แนวคิดหรือพฤติกรรมที่มีอิทธิพล
เพื่อนชื่อสีดาภรณ์	น่ารัก เป็นมิตร ชอบยิ้ม ร่าเริง แจ่มใส	เตือนฉันให้ทำตัวเป็นคนร่าเริง
คุณครูวินิตา	เมตตา กรุณา อารมณ์ดี คุย- สนุก สอนสนุก	ในช่วงโมงเรียนของคุณครู บรรยากาศ อบอุ่น ฉันชอบเรียนวิชาที่คุณครูวินิตา สอน
อาจารย์ปานใจ	เจ้าระเบียบ มีอารมณ์ขัน บางครั้ง ทำงานเรียบร้อย ลายมือสวย	ฉันชอบเขียนเลียนแบบอาจารย์ ลายมือฉันคล้ายอาจารย์มาก
คุณยายรุประณี	พูดจาเรียบร้อย สุภาพ ชอบแต่งโคลง กลอน เล่า- นิทานสนุก ๆ ใฝ่ฝัน อาลา	ฉันชอบอ่านหนังสือโคลงสร้อยที่คุณยาย เขียน ฉันชอบแต่งกลอน

8. ครูควรร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับนักเรียน

กิจกรรมหรืองานที่ครูให้นักเรียนทำ ครูควรลงมือทำด้วย จะเป็นวิธีแสดง
แบบอย่างของครูที่ดีที่สุด และจะทำให้เด็กมีความตั้งใจในการทำงานเพิ่มกำลังความ
สามารถ เช่น ครูให้นักเรียนเขียนจดหมาย ครูก็ควรเขียนจดหมายด้วย และอ่านให้
นักเรียนทั้งชั้นฟัง หากครูให้นักเรียนเขียนบทกวี ครูก็ต้องเขียนบทกวีด้วย เป็นต้น การ
ทำอย่างนี้เป็นแนวทางการอบรม ปลูกฝังนักเรียนด้วยการถ่ายทอด ความคิด ความรู้สึก
ความเชื่อ ประสบการณ์ ค่านิยมและจริยธรรมของครู เมื่อนักเรียนเห็นว่าครูปฏิบัติ ได้
ยินเสียงครูพูด พวกเขาจะรู้สึกสนใจในความจริงและรับอิทธิพลเหล่านั้นสู่ชีวิตพวกเขา
อย่างเต็มที่

อย่างไรก็ตาม ครูควรมีสื่อปะในการทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียน ด้วยการ
แสดงเป็นแม่แบบ และอธิบายค่านิยมและจริยธรรม ดังต่อไปนี้

1. ตั้งใจฟังนักเรียน ให้พวกเขาทราบว่าครูสนใจ ตั้งใจ และเต็มใจ ฟัง
พวกเขา นักเรียนก็จะสนใจฟังครูด้วยเหมือนกัน
2. อย่าถือสิทธิความเป็นครู ใช้เวลาทั้งหมดทุกคนเกี่ยว จะไม่เป็นผลดีต่อ
นักเรียน
3. อย่าใช้วิธีเทศน์ ควรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
4. เลือกเวลาที่เหมาะสม เพื่อปฏิบัติเรื่องต่อไปนี้
 - เริ่มการอธิบาย
 - เสริมคำพูด
 - ทักทายประเ็น
 - เกราะความคิด
 - ช่วยตอบคำถาม
 - สรุปค่านิยมและจริยธรรม

9. ให้นักเรียนเขียนจดหมายถึงบุคคลที่เป็นแม่แบบ

เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกบุคคลที่เป็นแม่แบบของนักเรียน แล้วให้เขียน
จดหมายไปถึงบุคคลนั้น โดยไม่ต้องการคำทอม มีใจความสำคัญ ดังนี้

1. แสดงความขอบคุณที่เป็นแม่แบบ
2. รู้สึกชื่นชอบที่บุคคลนั้น เป็นแบบอย่างค่านึงค่านใดที่ตนชอบ
3. ความประทับใจที่นักเรียนมีต่อแม่แบบนั้น
4. แนวปฏิบัติที่มีความสำคัญต่อนักเรียนอย่างไร
5. นักเรียนอยากเป็น เช่นแม่แบบในเรื่องใดมากที่สุด

เมื่อนักเรียนเขียนจดหมายเสร็จแล้ว ให้นักเรียนจับคู่แลกเปลี่ยนกันอ่าน หรือแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ก็ได้ ครูอาจให้นักเรียนคัดเลือกจดหมายของคนใดคนหนึ่งอ่านดัง ๆ ให้นักเรียนในชั้นฟัง

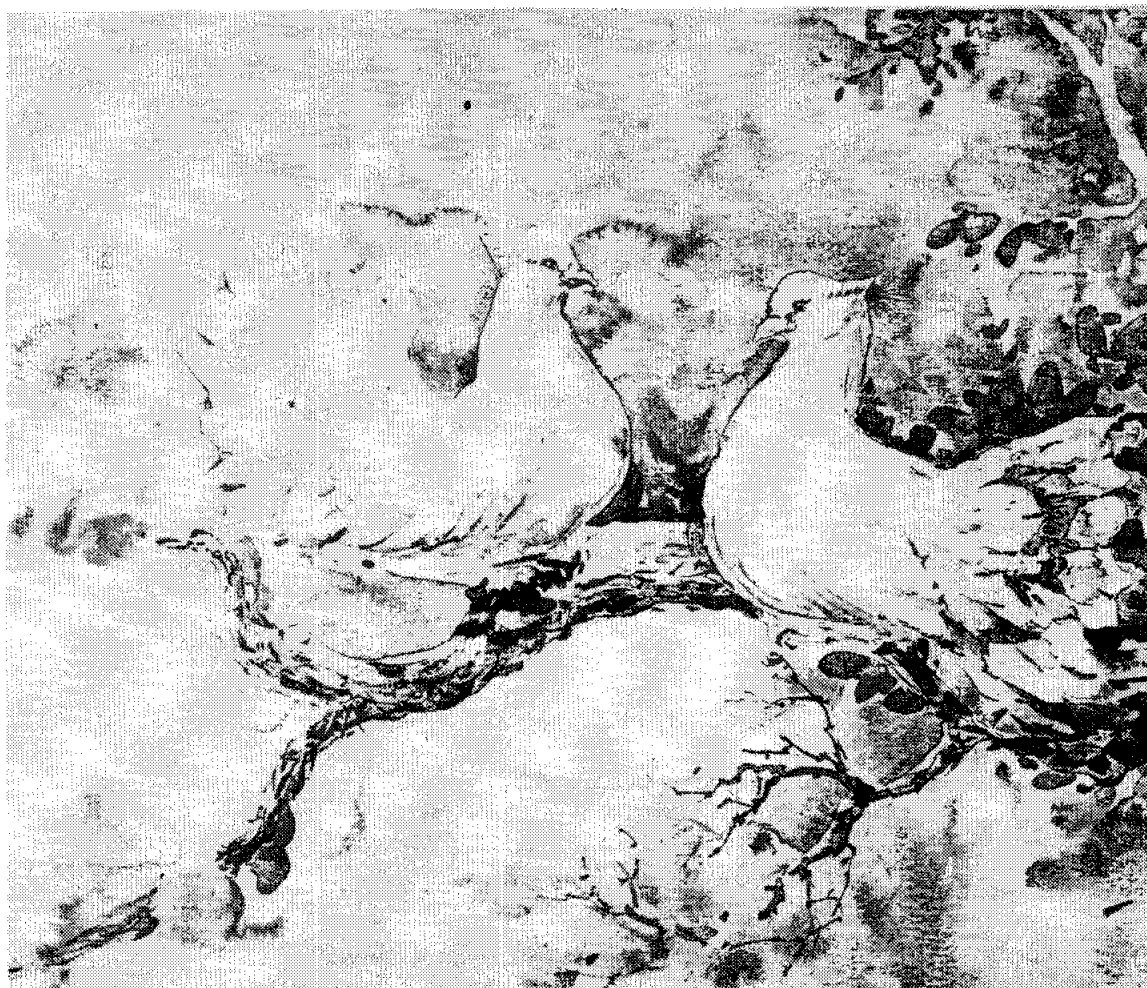
ต่อไปครูควรสนับสนุนให้นักเรียนส่งจดหมายไปถึงแม่แบบของนักเรียน ครูต้องให้ความมั่นใจว่า ผู้ที่ได้รับจะมีความยินดีและประทับใจ

กิจกรรมเขียนจดหมายจะทำให้ครูได้ประโยชน์ด้านการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมดังต่อไปนี้

- แนะนำจุดเด่นของบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี
- นักเรียนได้ยืนยันค่านิยมจริยธรรมเหล่านั้นด้วยตนเอง
- แนะนำให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกชื่นชมแทนของขวัญแก่บุคคลอื่นด้วยประสบการณ์ตรง
- ทำให้นักเรียนได้รับความเป็นมิตรไมตรีจากผู้รับจดหมาย
- ฝึกการสื่อสารระหว่างแม่แบบและนักเรียน
- นักเรียนจะเกิดความตระหนักในค่านิยมค่านิจจากบุคคลนั้น ๆ

สรุป

การปฏิบัติตัวของครูจะเป็นแบบอย่างในการสร้างค่านิยมนั้นเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในการสร้างศรัทธา การสอน และการส่งเสริมการปฏิบัติ นั่นคือ ครูผู้ทำหน้าที่ปลูกฝังคุณลักษณะทางค่านิยม จะต้องเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตามค่านิยมนั้น ๆ ให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ มิฉะนั้นแล้วการสอนของครูจะปราศจากความหมาย หากตัวครูไม่สามารถปฏิบัติตามค่านิยมที่ตัวเองพร่ำสอน อันจะก่อให้เกิดความคับข้องใจ หรือความขัดแย้งในการปรับตัวของนักเรียน ซึ่งจะเป็นผลกระทบกระเทือนถึงการสร้างค่านิยมใ้แก่นักเรียนอีกด้วย

ความพากเพียรนำไปสู่ความสำเร็จได้มันต้องเป็นความเพียร
ที่ประกอบด้วย ความรัก ความเขินอาย และ
มุ่งมั่นทำงานอย่างแท้จริง

คติจากนิทานชาดกพระมหาชนก